

Nr 418

Av herr **Staxäng m. fl.**, *angående en upprustning av landets havsforskning och fiskeriundersökningar.*

Forskning är ett grundvillkor för att fiskerinäringen skall kunna utvecklas. Fisket kan inte bibehållas, än mindre utvecklas med mindre än att man genomför på vetenskapliga rön grundade åtgärder för att samtidigt skydda beståndet. Skyddsåtgärder måste i regel på grund av fiskets internationella karaktär vidtagas av alla de nationer, som fiskar inom ett visst område eller efter någon viss fisksort. Även fiskeforskningen får därmed alltmer internationell prägel.

Det finns i dagens läge otaliga belägg för att världens fiskerinationer klart inser denna forsknings både aktuella och kommande betydelse för fisket. I klart medvetande därom och styrkta av denna forsknings vägledande rön för näringens utveckling satsar fiskerinationerna numera avsevärda belopp på havsforskning och fiskeriundersökningar. Fordom spelade vårt land en hedrande pionjärroll på detta gebit och stödde och uppmuntrade denna forskningsgren med efter den tiden aktningvärda belopp. Medan angelägna arbetsuppgifter växer under för undan och ständigt nya anmäler sig, behovet hos yrkesfisket av vetenskapsmännens insatser ökar och våra åtaganden inom ramen för internationellt samarbete över huvud ställer Sverige inför ofrånkomliga krav, har våra forskningsresurser beträffande personal och utrustning kommit att understiga ett oefftergivligt minimum.

Den egentliga laboratoriemässiga undersöknings- och forskningsverksamheten till havsfiskets tjänst har i allt väsentligt kvarstått på den nivå, som verksamheten hade före år 1948. I övrigt är den fiskeribiologiska verksamhetens resurser ytterligt otillfredsställande i relation till motsvarande organisationer i våra grannländer, Norge och Danmark. En jämförelse med motsvarande allmänna forskningsvillkor i Västtyskland, England och Skottland utfaller ännu oförmånligare för vår del.

Situationen har genom upprepade uppskov blivit i det närmaste ohållbar. T. ex. sillundersökningarna på västkusten, som föreståndaren för havsfiskelaboratoriet ensam får svara för. Han får sköta den uppgiften vid sidan om administrativa och andra, löpande göromål. Vi behöver följa sillfisket under en avsevärd del av året. När det tyska havsforskningsfartyget »Anton Dohrn» nyligen angjorde Lysekil på sin senaste forskningsresa, visade det sig, att det hade en hel stab forskare ombord, bl. a.

åtta biologer, därav tre vetenskapliga specialister på sill och en kvinnlig assistent för uteslutande åldersbestämning av sill. När »Skagerack» till äventyrs går ut i Nordsjön, kan vår sillexpert möjligen få tag på någon tillfällig arbetskraft, i övrigt får han utföra hela arbetet själv — med välvilligt biträde av kapten och styrman. Det ger honom inga möjligheter att ägna sig som han borde göra åt sillen, långt mindre då åt angelägna uppgifter i samband därmed såsom exempelvis hydrografi, eller bifångsten, som givetvis även den bör analyseras.

England eller Skottland skickar sällan färre än fyra vetenskapare på en sådan expedition — och det är inte på något sätt någon överdimensionerad arbetsstyrka. Det finns alltid där kvalificerad arbetskraft kvar hemma, som kan sköta det löpande arbetet. Men hos oss får man avstå från exempelvis så angelägna önskemål som tätare »blodprov» på det kommersiella sillfisket, likaså får man nöja sig med att samla in endast vissa karakteristika på sillen. En grundligare undersökning skulle ge besked om även andra karakteristika och sålunda ett mycket säkrare underlag för bestämning av sillstam, beståndets styrka m. m., allt saker av betydelse för yrkesfiskaren i det långa loppet. Det förtjänar i sammanhanget att nämnas, hur grundligt engelsmännen går till väga vid exempelvis East Anglia-fisket med tillförsel i Yarmouth och Lowestoft. Där tar man två sillprov i veckan och gör dagliga mätningar på platsen beträffande sillens vikt, längd och ålder. Hos oss får sillforskaren inskränka sig till två sillprov i månaden.

Tack vare de metodiska East Anglia-undersökningarna har det varit möjligt för forskarna att göra upp tillförlitliga prognoser till tjänst för yrkesfisket. 1951—1952 inträffade emellertid oförmodade händelser, som i ett slag förändrade bilden. Orsakerna till det felslagna fisket känner man ännu inte, men frågan diskuterades vid Internationella rådets för havsforskning senaste möte i Köpenhamn och i samband därmed det sämre sillfisket över huvud i Nordsjön. Rådet rekommenderade vidsträckt internationell samverkan för intensivare sillmärkningsexperiment i Nordsjön särskilt på det s. k. Blödengrundområdet, där det under 1950-talet utvecklats ett omfattande fiske på ungsill för olje- och mjöltillverkning. Tanken är att utrusta även ett svenskt arbetslag. Vi är faktiskt moraliskt skyldiga att vara med och göra vår insats, och det betyder med nuvarande starkt kringskurna resurser, att vi samtidigt måste ge avkall på våra egna angelägna ordinarie sillmärkningar i Nordsjön.

Här har i förbigående endast nämnts sillen. Det finns självfallet många andra fiskslag beträffande vilka minst lika angelägna forskningsuppgifter väntar på svensk insats för att lösas. Men alldeles för mycket måste lämnas ogjort, så länge vår forskning måste arbeta med endast två biologer på västkusten och en för hela Östersjön; den sistnämnde har dessutom alla i Östersjön förekommande fiskslag på sin lott.

På västkusten gäller forskningen även skarpsillen, vitlingen, räkan, hummern, havskräftan, och planktonundersökningarna är även mycket eftersatta på grund av de ytterst bristfälliga personella resurserna. För övrigt dyker ständigt nya problem inom fisket upp, som pockar på forskarinsatser.

Vid anmälan i statsrådet den 23 januari 1948 i fråga om avlåtande till riksdagen av proposition nr 49 angående inrättande av en fiskeristyreelse med statens fiskeriförsök m. m. yttrade föredraganden, statsrådet Sträng, på tal om undersöknings- och försöksverksamheten på fiskets område m. m. bl. a. följande: »Vad den hydrografiska forskningen beträffar torde frågan om dess framtida ställning icke ännu vara tillräckligt utredd och mogen för avgörande. Tills vidare torde därför även denna forskningsgren få inordnas såsom en avdelning under den här förordade undersöknings- och försöksanstalten för havsfisket.»

Av det anförda framgår enligt fiskeristyrelsens yttrande till årets statsverksproposition, att statsmakterna vid inrättandet år 1948 av fiskeristyrelsen uttryckligen uppfattade den då i allt väsentligt orubbade undersöknings- och försöksorganisationen på fiskets område som ett provisorium, vilket borde bli föremål för översyn, sedan erfarenheter av denna organisationsform vunnits.

Det är sålunda, framhåller fiskeristyrelsen längre fram i sitt yttrande, på hela försöks- och undersökningsområdet inom fiskeriväsendet en rad problem, som pockar på sin lösning. Eftersom styrelsens förslag i dessa hänseenden icke föranlett någon åtgärd, synes det riktigast, att problemen blir föremål för övervägande och förslag genom en särskild sakkunnigutredning. Styrelsen föreslår alltså, att frågan om en upprustning och modernisering av undersöknings- och försöksorganisationen på fiskets område i anslutning till uttalandena i ämnet i proposition 1948: 49 måtte utredas.

Då det nuvarande tillståndet inte kan fortsätta utan att lända både forskning och yrkesfiske till allvarligt men och ofördelaktigt påverka vårt internationella renommé, anser vi att en sådan utredning snarast måtte komma till stånd.

I avvaktan på denna utredning, som bör bedrivas med skyndsamhet, framstår det som ett ytterst angeläget minimiönskemål för att tillgodose dagens mest trängande behov, att åtminstone frågan om tekniska biträden på laboratoriet ordnas. Det är nödvändigt, när ett mycket omfattande undersökningsmaterial insamlats, vilket på grund av brist på personal icke kunnat bli föremål för bearbetning. Likaså finner vi det önskvärt att den nuvarande laboratoristjänsten vid fiskeritekniska avdelningen i samband med avvecklingen överföres till den biologiska med hänsyn till planktonforskningens mycket stora betydelse för undersökningsverksamheten.

Med hänvisning till vad sålunda anförts får vi hemställa,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa
om en utredning beträffande upprustning av landets havs-
forskning och fiskeriundersökningar samt
att riksdagen måtte besluta att i avvaktan på berörda ut-
redning under nionde huvudtiteln för budgetåret 1957/58 an-
visa erforderliga medel för inrättandet av två tjänster såsom
tekniska biträden i lönegrad Ce 8 vid havsfiskelaboratoriet i
Lysekil samt för överförandet till biologiska avdelningen av
laboratorstjänsten vid den inom kort nedlagda fiskeritekniska
avdelningen.

Stockholm den 26 januari 1957

Ernst V. Staxäng

Gösta Skoglund

Carl E. Johansson

Hans Levin

Olof Johansson

C. O. Carlsson